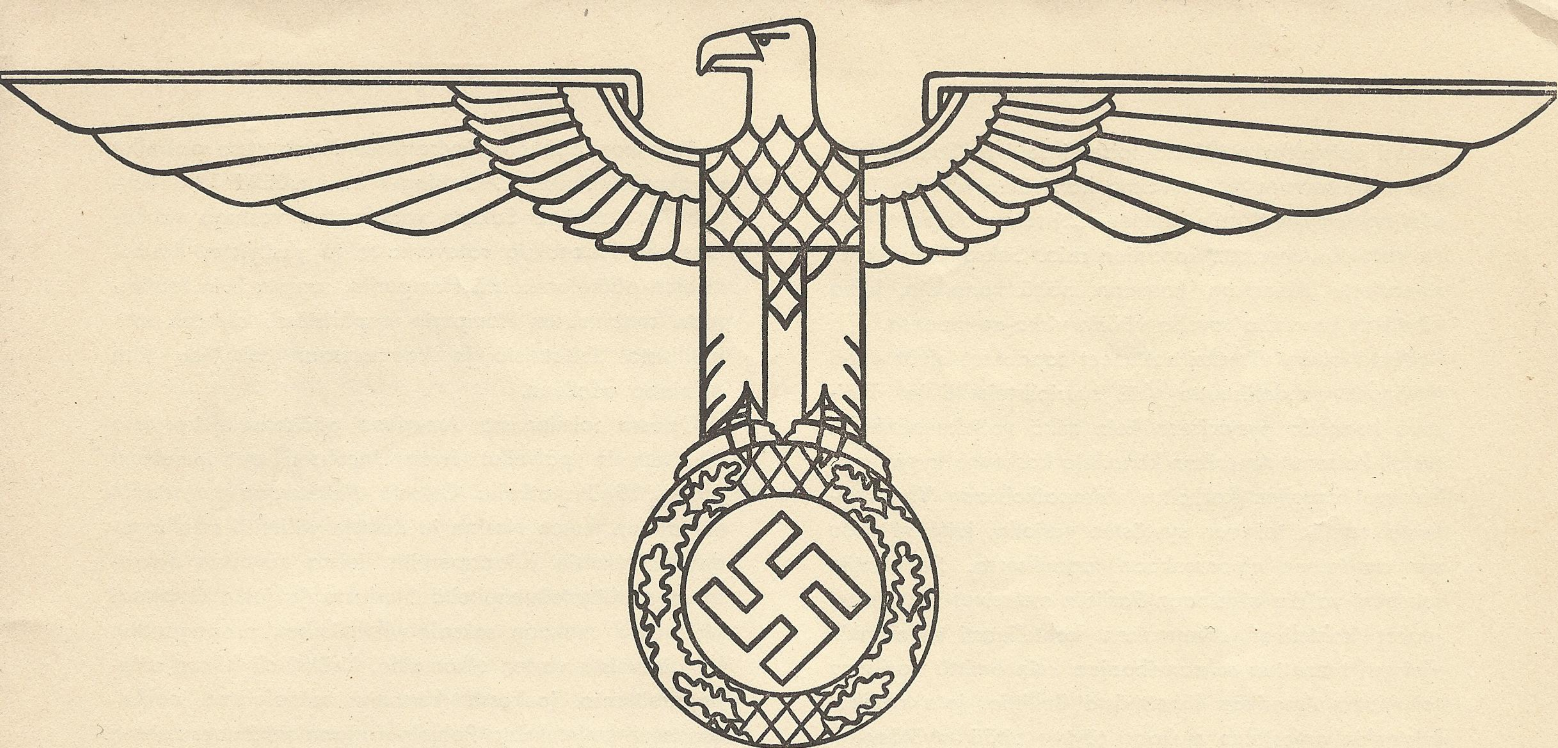

SAKSAN LÄHETYSTÖN SANOMALEHTIOSASTON JULKAISU

HELSINGISSÄ, KESÄ.K. 22 P:NÄ 1941

Amerikan konsulinvirastojen sulkeminen.

Berliini. Saksan valtakunnanhallituksen ja Italian hallituksen Yhdysvaltain hallitukselle esittämä vaatimus Amerikan konsulinvirastojen ja American Express Companyn toimistojen sulkemisesta Saksassa, Italiassa ja kaikilla näiden miehittämillä alueilla oli jo kauan ollut tarpeen vaatima toimenpide. Kun Englannin ja sen liittolaisten diplomaattiset ja konsuliedustukset sodan alussa sulkivat Saksassa ovensa, käsitti Yhdysvallat näiden maiden etujen valvomisesta johtuvat suojeluvelvollisuutensa alusta lähtien hyvin laajasydämisesti. Aivan pian kävi ilmeiseksi, että Saksassa toimivat Yhdysvaltain konsuliedustukset menivät myötätunnossaan Englannin asiaa kohtaan pidemmälle kuin mitä heidän puolueeton asemansa salli. Varsin monet Amerikan konsulinvirastoissa työskentelevät virkamiehet ja palvelushenkilöt asettuivat kannalle, joka käytännössä teki heistä Englannin asiamiehiä. Saksan Sähkösanomatoimiston (Deutsche Nachrichtenbüro) tässä yhteydessä valtakunnanhallituksen nootista ottamat tiedot edustavat vain pientä osaa sangen laajasta syyteaineistosta. Tiedoituspalvelu (poliittista, taloudellista ja yleistä laatua), jonka Amerikan konsulinvirastot olivat järjestäneet Saksasta ja Saksan ylivallan alaisiksi joutuneilta alueilta, saavutti viimein sellaiset mitat, että kävi välttämättömäksi perustaa Washingtoniin oma vastaanottokeskus, jolla ei ollut mitään muuta tehtävää kuin toimittaa saapuvat, tavallisesti sähköteitse perille välitetyt tiedot Englannin lähetystöön ja ohjata ne sieltä edelleen Lontooseen. Juuri puolueettomat havainnoitsijat ovat nykyisen sodan aikana usein kiinnittäneet huomiota siihen, että Saksassa sattuneita määrättyjä tapahtumia, kuten esim. englantilaisten ilmahyökkäysten yksityisille taloille tai kaupunginosille aiheuttamia vaurioita voitiin Englannin radiossa selostaa jo sangen pian itse tapahtuman jälkeen.

Toiselta puolen joutui Amerikan konsuliviranomaisten välityksellä vihollismaihin koko joukko tietoja, joiden ainoana tarkoituksena oli vahingoittaa Saksaa propagandatietä. Suuri, ellei suorastaan suurin osa noita ilkeämielisiä valheita ja vääristelyjä Puolan, Norjan jne. oloista on tällä tavoin saanut alkunsa. Amerikan konsuliasiamiehet tarttuivat jokaiseen, kaikkein järjettömimpäänkin huhuun tutkimatta sen todenperäisyyttä ja ohjasivat sen saksalaisvastaisen propagandan kanaviin. Asianomaisella taholla Saksassa tämä kaikki tiedettiin jo aikoja sitten. Kun valtakunnanhallitus tästä huolimatta ei aikaisemmin puuttunut asiaan ja lopettanut amerikkalaisten asiamieskeskuksien toimintaa, oli siihen kaksi syytä. Ensiksi oli tämän amerikkalaisen tiedustelutoiminnan aikaansaama vahinko suhteellisesti sangen vähäinen. Todella arvokkaita tietoja pystyivät nämä amerikkalaiset asiamiehet tuskin milloinkaan välittämään. Siihen ei riittänyt enempää heidän oma arvostelukykynsä kuin heidän maanalaisten suhteittensa laatukaan. Silläkin, missä kauhupropagandaa valmistettiin ja levitettiin, pysyivät sen vaikutukset kohtuullisissa rajoissa, sillä Saksan puolesta puhuvat tosiasiat olivat tar-

peeksi voimakkaita. Mutta toiseksi sallivat Saksan menestysten suuruus ja iskuvoima kärsivällisyyden ja jalomielisyyden ilmetä niin suhteellisesti toisarvoisessa asiassa kuin oli Amerikan konsulien asia. Saksan taholta ei rinnastettu Amerikan kansaan näitä konsuleja, jotka käyttivät kuvatulla tavalla väärin virka-asemaansa.

Vasta aivan viimeksi sattuneet tapaukset eivät enää jättäneet mahdollisuutta yhtä suuripiirteisellä ja ylhäisellä kannalla pysymiseen kuin miltä valtakunnanhallitus oli katsonut Amerikan konsuleja koskevaa kysymystä. Saksan konsulien karkoitus virkapaikoistaan Yhdysvalloista pantiin toimeen syytösten varjolla, joita ei voitu saattaa toteen ainoassakaan tapauksessa. Se pantiin toimeen, vaikka aikoinaan Pariisiin marssivat saksalaiset joukot kohtelivat erinomaisen kohteliaasti sellaistakin yleisesti tunnettua saksanvihaajaa kuin entistä Pariisissa toiminutta Amerikan lähettilästä Bullittia, jota ranskalaistenkin arvostelun mukaan täytyy pitää myötäsyyllisenä Ranskan sotaan liittymiseen. Tästä on Berliinissä otettu selko. Amerikan konsulinvirastojen jouduttua suljetuiksi Saksassa, Italiassa ja näiden miehittämillä alueilla poistuvat amerikkalaiset suurimmasta osasta Euroopan mannerta. Ehkäpä amerikkalaiset pitävät sitä diplomaattisena saavutuksena. Englannin Intelligence Service havaitsee varmasti tämän poistumisen vähemmän nerokkaaksi. Ja myös ne amerikkalaiset, jotka koulukirjoistaan vielä muistavat, että Eurooppa ei merkitse samaa kuin Englanti, miettivät ehkä mielessään kuinka on, kostavatko Amerikan hallituksen huonot tavat ajan mittaan itsensä.

Eräiden Amerikan konsulien Saksalle vihamielinen toiminta.

B e r l i i n i. Yhdysvaltain konsulinvirastojen sulkemista koskevaan noottiin liittyy laaja todistusaineisto niistä arveluttavista salahankkeista ja luvattomasta uutispalvelusta, jota nootissa mainitut Yhdysvaltain edustukset ovat harjoittaneet. Kerromme esimerkin vuoksi eräitä tapauksia.

Frankfurt am Mainissa toiminut konsuli Sidney B. Redecker on syksyllä 1939 toimittanut aineistoa Saksalle vihamielisiä propagandaesitelmiä varten. Lisäksi hän on toimittanut edelleen tietoja sotilaallisista, salassa pidettävistä puolustustaloudellisista kysymyksistä.

Pääkonsuli Orsen R. Nielsen ja konsuli Roy K. Bower Münchenistä ovat toimineet sillä tavoin Saksalle vihamielisesti, että ovat tehneet saksalaisille epäsuotuisia huomautuksia Saksasta ja Saksan hallituksesta.

Kölnissä toiminut pääkonsuli Alfred W. Kliefoth on syksyllä 1939 ja keväällä 1940 harjoittanut vakoilua Saksaa vastaan käyttäen tiedoitustensa avaimena Kölnissä toimineen Belgian pääkonsulin kanssa sopimiansa hakusanoja, joiden piti merkitä saksalaisten marssia Belgiaan, Hollantiin ja Luxemburgiin.

Amerikan pääkonsulinvirastossa Hampurissa palvellut varakonsuli Ralph C. Getsinger on keväällä 1941 harjoittanut vakoilua Saksan valtakuntaa vastaan valmistaessaan luonnoksia rataverkosta ja yksityisten kaukoratojen päätuloreiteistä Hampuriin, samoin kuin laatiessaan kertomuksen Hampurin ympäristössä olevista sotilaallisista laitoksista ja koettaessaan toimittaa tätä aineistoa edelleen.

Oslossa toimineessa Amerikan pääkonsulinvirastossa aikaisemmin palvellut Iwan Jacobsen on joulukuun alussa 1940 matkalla Oslosta Moskovaan kuljettanut mukanaan, kuten Norjan ja Ruotsin välisellä rajalla todettiin, lukuisia asiapapereita, joissa kuvailtiin saksalaisia miehitystoimenpiteitä Norjassa ja jotka ilmeisesti oli otettu mukaan saksalaisvihamielisen propagandan harjoittamista varten ulkomailla. Lisäksi oli hänen asiapapereittensa joukossa kertomus saksalaisten joukko-osastojen kuljetuksista Pohjois-Norjaan sekä saksalaisten muista sotilaallisista toimenpiteistä. Jacobsen on tunnustanut saaneensa asiakirjat Amerikan pääkonsulinvirastossa Oslossa aikaisemmin palvelleelta tri Frank Nelsonilta, joka itse on laatinut kirjoitukset.

Konsuli Cecil Cross ja konsuli Leigh W. Hunt ovat syksyn kuluessa 1940 yksin tai yhteisesti pitäneet virastorakennuksessaan kuukausimääriä asumassa Englannin kansalaista ja entisen Pariisissa toimineen Englannin konsulinviraston virkailijaa Suttonia, kunnes Sutton rakennuksen ulkopuolella vangittiin. Sutton on Amerikan omistamassa virastorakennuksessa oleskelunsa aikana harjoittanut vakoilua Saksaa vastaan ja on tästä tuomittu pitkähköön vpausrangaistukseen. Lisäksi ovat Cross ja Hunt aiheuttaneet sen, että eräälle sotavankeudesta paenneelle englantilaiselle upseerille on Pariisissa myönnetty avustusta. Konsulinvirastossa toiminut Mrs Elisabeth Deegan on merkinnyt tämän upseerin avustuskortistoon ja ottanut vastaan hänen täyttämänsä kyselylomakkeen.

Saksan ja Turkin väliset kauppasuhteet.

B e r l i i n i. Samaan aikaan kun allekirjoitettiin Saksan ja Turkin välinen poliittinen sopimus, sovittiin myös noottienvaihdolla molempien maiden taloudellisten suhteiden edistämisestä ja näin pannaan luonnollisten vaihtomahdollisuuksien suosima Saksan ja Turkin välinen tavaranvaihto jälleen koetellun varmalle ja terveelle pohjalle. Saksan ja Turkin välinen liikeyhteys osoitti Saksan Kaakkois-Euroopassa harjoittaman ulkomaankauppapolitiikan puitteissa kansallissosialismin valtaantulon jälkeen nopeata nousua aivan samoin kuin Saksan kauppasuhteet muidenkin Euroopan kaakkoisten valtioiden kanssa. Kun v. 1929 Suur-Saksan valtakunnan (mukaan laskettuna silloinen Itävalta ja Böömi-Määri) osuus teki Turkin tuonnista 17 % ja sen viennistä 13,8 %, olivat nämä osuusluvut v. 1936 jo nousseet 47,9 %:iin ja 52 %:iin. Turkki

saa kiittää talouselämänsä melkoisesta noususta vv. 1933—39 sangen suuressa määrässä laajentunutta liikeyhteyttään Saksan kanssa, koska se oli näin löytänyt tärkeimmille vientitavaroilleen ehdottomasti lujat ja heilahteluista vapaat menekkimarkkinat. Vastavuoroisesti se näin ollen myös pystyi tyydyttämään tuontitarpeensa, joka pääasiassa tähtäsi teollisuuden valmistamiin tuotteisiin. Saksa tuotti noina vuosina Turkista varsinkin malmeja, puuvillaa, tupakkaa, angoravuohen villaa, viikunoita, pähkinöitä ja sultanineja sekä toimitti niitä vastaan koneita, erilaisia teollisuuslaitoksia ja laitteita, kemikaleja ja terästavaroita sekä kutomatuotteita.

Tämä kummallekin osapuolelle erinomaisen edullinen, molemminpuoliseen luonnolliseen korvaukseen perustuva tavaranvaihto katkesi keskellä vuotta 1939, jolloin Turkki allekirjoitti liittosopimuksensa Englannin kanssa ja kieltäytyi tämän johdosta jatkamasta ja uudistamasta tasoitussopimustaan Saksan kanssa. Tällöin oli määräävänä toivo saada tavaranvaihto Saksan kanssa tukahdutetuksi ja rakennetuksi Englannin kanssa vilkkaammat kauppasuhteet. Vaikka sitten seuraavana aikana Turkin taholta ponnistettiin kaikki voimat liikeyhteyden laajentamiseksi Englannin kanssa, havaittiin pian, että sellaiset pyrkimykset jäivät tuloksettomiksi. Ensiksi Englanti ei voinut sijoittaa turkkilaisia tuotteita markkinoilleen kotimaisten ostajien toisenlaisten laatutoivomusten ja muiden, omasta imperiumista tarjolla olevien huoltomahdollisuuksien vuoksi, toiseksi ei sillä myöhemmin, suhteitten muututtua sodassa, ollut käytettävissään edes jossain määrin säännöllisiä liikenne- ja kuljetussuhteita Turkkiin. Englannin liikeyhteys Turkin kanssa oli sitäpaitsi ollut aina keinotekoista ja vähäpätöistä. V. 1936 oli Englannin osuus Turkin koko tuonnista vain 6,6 % ja koko viennistä vain 5,4 %. On kuvaavaa, että tämä osuus vv. 1939—40 vain ajoittain pystyi nousemaan muutaman prosentin kumpaankin suuntaan. Kävi täysin selväksi, ettei Englanti kykene korvaamaan Turkille Saksaa kauppakumppanina enempää tuonnissa kuin viennissäkään. Seurauksena tästä oli, että sodan puhkeamisen jälkeen Turkissa pian oli havaittavissa talouselämään epäedullisesti vaikuttavaa tavaranpuutetta kaikilla aloilla. Englanti yritti tosin jonkin aikaa ostaa osan Turkin tärkeimpiä maantuotteita. Mutta tämä johtui yksinomaan siitä, että Englannin suurpiirteisesti Turkille myöntämien lainojen korkoja ja kuoletuksia ei sopimuksen mukaisesti pitänyt suorittaa käteisellä, vaan maksaa englantilaisten ostamilla tavaroilla. Kun Englanti ei pian ilmenevän ja jatkuvasti kiristyvän tonnistonpuutteensa vuoksi enää voinut kuljettaa pois näitä Turkista ostettuja tavaramääriä, täyttyivät Turkissa varastohuoneet näillä tuotteilla kotimaisten talouspiirien suureksi vahingoksi. Italian sotaan yhtymisen jälkeen ei englantilaisilla myös enää ollut mahdollisuutta toimittaa puolestaan tavaroita Välimeren kautta Turkkiin. Kävi pian ilmi, että jo yksinkertainen postinkuljetus Turkista Englantiin vei aikaa useita kuukausia. Englannin Hyväntoivonniemen ympäritse toimittamat tavarat nousivat korotettujen rahti- ja vakuutusmaksujen johdosta niin suunnattomiin hintoihin, että Turkin talous vain erittäin pakottavissa poikkeustapauksissa pääsi niihin käsiksi.

Varmana seurauksena tällaisesta kehityksestä oli Turkin ja Englannin välisen liikeyhteyden melkein täydellinen luhistuminen, niin että vuoden 1940 lopusta lähtien Saksa melkoisesti supistuneesta tavaranvaihdosta huolimatta on aivan itsestään jälleen tullut ensimmäiselle sijalle kauppakumppanina niin Turkin tuonnissa kuin viennissäkin. Sen jälkeen kun Saksa nyt sodan aikana on selvästi osoittanut, että se varustautumisvaatimuksista huolimatta kykenee valtavalla taloudellisella tuotantokyvyllään harjoittamaan kauppakumppaniensa kanssa melkein rajatonta tavaranvaihtoa, on ymmärrettävää, että Turkkikin jälleen on havainnut kummankin maan kansantalouden luonnollisella tavalla täydentävän toisiaan ja on oman taloutensa edun vuoksi valmis ryhtymään uudestaan suuremmassa mitassa tavaranvaihtoon Saksan kanssa sekä kehittämään sitä.

Mitä Bulgariassa sanotaan Saksan—Turkin sopimuksesta.

S o f i a. "Uusi sopimus", kirjoittaa "Slovo" lehti, "koskee kaikkia Balkanin valtioita, erityisessä määrässä myös Bulgariaa, koska se turvaa rauhan Kaakkois-Euroopassa. Tämän vuoksi tapahtumaa onkin koko Bulgariassa tervehditty mitä suurimmalla ilolla. Sopimus osoittaa muuten myös, kuinka epävarmaksi Englannin vaikutus Välimerellä jo on tullut."

"Mir" lehti tähdentää Turkin mitä selvimmällä tavalla osoittaneen, että se harjoittaa puhtaasti turkkilaista politiikkaa.

Sisalhampun hintaa korotettu edelleen.

Englannin elintarveministeriön on jälleen täytynyt ilmoittaa sisalhampun hinnan huomattavasta korottamisesta. Uusi hinta on 30 puntaa tonnilta vapaasti Englannin satamissa. Kuvaava on toteamus, että tämä korotus jätti tavarasta Afrikassa maksettavan pohjahinnan entiselleen. Tämä merkitsee siis, että Englannilla on tosin käytettävissään Itä-Afrikassa mahtavia sisalhampun varastoja ja että sen tiettävästi vasta jokin aika sitten täytyi ottaa haltuunsa kolmasosa sikäläisestä tämänvuotisesta sisalinsadosta suojatakseen farmarit täydelliseltä taloudelliselta tuholta, mutta että ei kuitenkaan ole saatavissa riittävästi tonnistoa, jotta Englannin tarve voitaisiin tarpeellisessa määrässä tyydyttää ja että varsinkin kuljetuksia Englantiin ovat lisääntyneet laivojen menetykset ja vaarat uudelleen kuormittaneet niin suurilla vahingonvaaramaksuilla ja rahtikustannuksilla, että uusi hinnankorotus kävi välttämättömäksi. Nykyinen hinnan-

korotus tekee hinnat melkein kaksinkertaisiksi verrattuna tavaran vastaanottohintaan Itä-Afrikassa. Tästä käy selvästi havaittavaksi minkälaisia laajalle ulottuvia taloudellisia vaikutuksia Saksan meri- ja ilmataisteluvoimien menestyksellisellä toiminnalla on mm. Englannin taloudelliseen elämään.

Vain 5 naulan lahjapaketteja Amerikasta Englantiin.

"Times" lehden julkaiseman tiedon mukaan on Englannin elintarveministeriö ilmoittanut, että kesäkuun 28 p:stä lähtien edelleen rajoitetaan lahjapakettien lähettämistä Amerikasta Englantiin. Säännösteltyjä ja säännöstelemättömiä elintarvikkeita sisältävät lahjapaketit eivät vastedes saa painaa enempää kuin 5 englanninnaulaa kääreineen. Säännölliset lähetykset ovat kiellettyjä. Lupia isompien elintarvikemäärien maahantuontiin, jotka määrät sitten jaettaisiin Englannissa lahjapaketteina, ei enää uudisteta eikä uusia lupia anneta. Näitä rajoituksia perustellaan avoimesti sillä, että laivatiloja on välttämättä säästettävä. Ne osoittavat kiistämättömän selvästi Saksan tekemäin ja Englannin tonnistoa vastaan suunnattujen menestyksellisten hyökkäysten vaikutukset. Sen jälkeen kun Englanti jo kuluvan vuoden toukokuun loppuun mennessä oli menettänyt 11,7 milj. br.rek. tonnia eli noin puolet sodan alkaessa käytettävissään olleesta tonnistosta ja kun uudisrakennukset eivät likimainkaan kykene tasoittamaan upotusten tuottamia menetyksiä, kuluttaa Englanti nyt jo laivakantansa perusosaa, joten se voi käyttää jäljellä olevaa tonnistoaan vain kaikkein välttämättömimpiin sotatarvikkeiden kuljetuksiin.

Pidättyväisyyttä "voitonlainan" merkinnässä.

Kanadan hallituksen kesäkuun 2 pnä merkittäväksi tarjoaman uuden, ylpeillen "voitonlainaksi" nimitetyn sotalainan, jonka pitäisi tuottaa 600 milj. Kanadan dollaria ja jota Englannin lehdistö ja kabinetin jäsenet ovat propagandallaan vilkkaasti tukeneet, merkintätulokset ovat tähän asti olleet mahdollisimman pettävät. Kahdeksan päivän kuluessa oli lainaa merkitty vasta 270 milj. dollaria, vaikka lainan tarjouslehtinen ja monistettu Kanadan rahaministerin Ilsleyn kirje postin välityksellä toimitettiin kesäkuun 2 pnä jokaiseen Kanadan kotiin ja vaikka lainaehdot näyttävät paperilla verraten edullisilta sekä antavat lisäksi mahdollisuuden merkityn määrän suorittamiseen neljänä eränä. Eivät ne 20.000 värväriäkään, joiden "Times"in kertoman mukaan piti käydä talosta taloon tekemässä propagandaa merkitsemisen hyväksi, ole voineet herättää merkitsemishalua. Jos lisäksi muistetaan, että Kanadan pankit ja teollisuuslaitokset on pakotettu tekemään jo aikaisemmin melkoisessa määrässä merkintöjä, käy täysin selväksi, kuinka pidättyvästi väestö suhtautuu tähän "voitonlainaan".

Kuka sanoo totuuden?

Vaikka Englannin propagandantekijät yhä uudelleen koettavat saada kaikkialla maailmassa aikaan sellaisen vaikutelman, että Englannin irralleen päästämän sodan "elvyttävästä vaikutuksesta" työ ja toimi olisi erinomaisessa kukoistuksessa kaikkialla koko imperiumissa, tunkee totuus silloin tällöin kuitenkin esiin, vaikkapa vain isompien yritysten ja pankkien vuosikertomuksissa. Niinpä sanottiin joitakin päiviä takaperin ilmestyneessä Eastern Bank Ltd:n vuosikertomuksessa taloudellisten olojen kehityksestä Kauko-Idässä: "Olisi kovin akateemista, jos tahdottaisiin koettaa yksityiskohdittain esittää Intian taloudellisia ja kaupallisia oloja vuoden 1940 kuluessa, koska tekijät ovat niin tavallisuudesta poikkeavia, että kaikki vertailu sodan edellisiin vuosiin on järjetöntä. Euroopan mannermaan markkinain menetys ja kauppamerenkulun kasvavat vaikeudet ovat luonnollisesti vaikuttaneet vähentävästi pankkimme liikevaihtoon." Epäilemättä nämä lauseet pitävät paremmin yhtä totuuden kanssa kuin Lontoon propagandantekijäin lukuisat hyväuskoisuutta uhkuvat tiedoitukset.

Saksan sotatekniikka esikuvana Amerikassa.

Amerikan pääesikunnan päällikkö on Lissabonista saapuneen tiedon mukaan aikeissa esityttää saksalaista elokuvaa "Voitto lännessä" Amerikan armeijan kaikille upseereille ja aliupseereille. Johtavat amerikkalaiset upseerit ovat sitä mieltä, että tämä elokuva esittää parhaiten nykyaikaisen sodan olemusta ja että amerikkalaiset sotilaat voisivat oppia sangen paljon saksalaisten sotilaitten urhoollisuudesta, kurista ja aseittensa hallinnasta.

SUOMENKIELISET RADIOLÄHETYKSET SAKSASTA:
Ajat: klo 19.45—20.00 ja 21.30—21.45. — Aaltopituudet: 291 metriä, 1339 metriä ja 41.27 metriä.

SAKSAN LÄHETYSTÖN SANOMALEHTIOSASTO. Helsinki. Unioninkatu 7. Puhelin 22 494.

SUOM. KIRJ. SEURAN KIRJAPAINO OY.